

İSTİŞÂRE (5)

(...dünden devam)

Fakat çoğunluğun kanısı şudur: Allah'ın Elçisi'ne yöneltilen bu emir, ümmetine istişâre etmelerini öğretmek, onları buna teşvik etmek içindir. Yoksa Allah ve Elçisi, istişâreye muhtaç değildir. Peygamber'in buna ihtiyacı olmadığı hakkında hadîs de vardır. Ümmeti istişâre ile hareket etsin diye kendisine böyle emir verilmiştir. Ancak bu görüş, güçlü bir dayanaktan yoksundur. Birinci görüş daha doğrudur. Çünkü Kur'ân, vahiy alması dışında Peygamber'in de öteki insanlar gibi bir insan olduğunu vurgulamaktadır.

Sahâbîler, danışılacak konularda Peygamber, kendi düşüncesini belirtmiş ise önce o düşüncenin, kendi fikri mi, yoksa Allah'ın emri mi olduğunu sorarlar; Peygamber onun, kendi düşüncesi olduğunu söyleyince doğru ise ona uyarlar, doğru bulmadıkları takdirde kendilerince uygun olanı söylerlerdi ve Peygamber de onların düşüncesini uygulardı. Bedir, Uhud ve Hendek Savaşlarında yaptığı istişârelerde Peygamber, sahâbî-lerinin görüşlerini benimsemiş ve uygulamıştır.

Peygamber'in, vahiy veya ilhâm ile söylediği dinî hükümlerde ictihâd olmaz ama, dünya işlerinde o, kendi sözlerine uyulması gerektiğini söylememiştir. Onun, dinle bir ilgisi olmayan, dünyaya ve özel işlere ilişkin sözleri, şer'î delîl değildir. Hz. Peygamber Medîne'ye geldiklerinde Medîne lilerin, hurmalarını aşıladıklarını görmüş, bunun yapılmamasının daha uygun olduğunu söylemiş; Medîne liler o yıl hurmalarını tozlandırmayınca ürünün kalitesi düşmüş; bunu kendisine arz ettiklerinde şöyle buyurmuştur:

“Dünyaya ilişkin işleriniz size âittir –

onları siz daha iyi bilirsiniz –

. Dininize ilişkin işleri de ben bilirim.”

Bu hadîsin başka bir rivayetine göre de Peygamber

şöyle demiştir:

“Bu bir tahmindir. Eğer faydalı ise yapınız. Ben de sizin gibi bir insanım, insan tahmininde yanılabilir de, isâbet de edebilir. Ben size

Allah böyle söylüyor

demedim ki. Ben aslâ yalan uydurup Allah'ın üstüne atmam!”

‘
İbn Mâce, Ruhûn: b. 15, h. 2470-71
)

Hal böyle iken sonradan gelen ve İslâm'ı zorlaştırma görevini üstlenmiş olan kimseler, buldukları zayıf, tutarsız, Kur'ân'a ters sözleri dahi din haline getirmiş ve onlarla itikad ve ahkâm koymuşlardır. Müslümanların görevi, Kur'ân'ın genel prensipleri içinde kalıp dünya işlerini, uzmanlarına danışarak yürütmektir. Kur'ân, insanları tehlikeye götürecek yolları tıkamış, fakat selâmete çıkaracak geniş yolları açmıştır. Dünya ni'metlerinin de, âhiret ni'metlerinin de inananlara özgü olduğunu söylemiş, hem dünya, hem de âhiret ni'metlerini temennî eden mü'minlerin, yaptıkları güzel işlerin karşılığını alacaklarını bildirmiş:

"Rabbimiz, bize dünyada da güzellik ver, âhirette de güzellik ver, bizi ateş azâbından koru!"

(
Bakara: 201)

diye du'â edenlerin, yaptıkları iyiliklerin karşılığını alacaklarını vurgulamıştır.
